

“Pikku Kakkonen”

Kakkosten sukuyhdistyksen kahdeskymmenestoinen lehti

Hyvät sukulaiset

Kuluneen kesän sukutapaaminen ja sukuyhdistyksen varsinainen kokous pidettiin 27.7.2019 Polvijärven Saarilassa. Sää suosi tilaisuuttamme jälleen kerran, aurinko paistoi ja lämpöä lähes 30 astetta. Paikalla oli 24 henkilöä. Osallistujien määrään olen kovasti pettynyt. Pannee miettimään missä vika, kun väki vähenee vuosi vuodelta. Onko tapaamisen ajankohta väärä, pitäisikö tapaamisiin keksiä jotain uutta ja jos niin mitä, olisiko aika vaihtaa vetäjää? Tapaamisen tervetuloivotusten jälkeen Kyösti kertoi suvun merkityksestä. Varsinaisessa kokouksessa käsiteltiin ja hyväksyttiin vuoden 2018 tilinpäätös, toimintakertomus, toiminnan-tarkastajan lausunto sekä vuoden 2019 budjetti. Vahvistettiin yhdistyksen jäsenmaksujen suuruus, sekä myönnettiin hallitukselle vastuuvapaus. Hallitukseen valittiin puheenjohtajaksi Eero Kakkonen sekä jäseniksi Eero Autere, Eila Hyvärinen, Jouni Kakkonen, Kyösti Kakkonen, Raija Vassinen sekä uutena jäsenenä Tea Vänskä Joensuusta. Toiminnantarkastajana jatkaa Timo Kakkonen ja varatoiminnantarkastajaksi valittiin Erkki kakkonen. Saarilan perinteisen pitopöydän antimet maistuivat tälläkin kertaa todella hyviltä. Ko-

kouksen aluksi ja kahvitte-lun lomassa meille esiintyi Eila Hyvärisen löytö Viktoria Lavrenchuk viuluineen Kemal Achoubekovin pianon säestyksellä. Kuulimme mm. Saint-Saensin Joutsenen, Sibeliuksen Rondinon ja Mazurka op81:n sekä sokeina pohjalla Montin Csardaksen.

Olen useaan otteeseen toivonut jäsentemme kirjoituksia lehtemme. Tälläkin kertaa lähes vakituiset avustajamme Maarit Lehtihaara ja Erkki Kakkonen kirjoittivat jutut tähän numeroon. Maaritin kirjoitus koskettelee palkka-asioita ja Erkin kirjoitus Värtsilää. Toivottavasti moni muikin ryhtyy lehtemme avustajaksi.

Tätä kirjoittaessani postin jakelijat ovat lakossa, tukilakkoja on käynnissä ja lisää on luvassa. Saapa nähdä koska lehtemme on jakelussa. Muidenkin alojen työehtosopimusneuvottelut tuntuvat olevan vaikeuksissa. Toivottavasti sopu antaa sijaa neuvotteluille.

Hyvää ja Onnellista Uutta Vuotta 2020
Eero

Sukukirja Iso Kakkonen I

Kuten jo edellisessä lehdessämme kerrottiin sukukirjan ensimmäinen painos on loppuunmyyty. Toinen painos voidaan teettää, mikäli löytyy riittävä määrä kirjan ennakkotilajia. Toisen painoksen kirjan hinnaksi on kaavailtu 100 euroa lisätynä postituskuluilla/ kappale. Toisen painoksen halvempi hinta selittyy sillä, että kirjan taittokustannukset jäävät pois.

Ennakkotilauksia voi tehdä:

Leena Kakkonen

050 3728622

leenam.kakkonen@elisnet.fi

tai

Eero Kakkonen

0400 679328

eero.kakkonen@elisnet.fi

Isännän viiri

Isännän viirejä (kansikuvassa) on jäljellä kuusi kappaletta.

Viirin hinta on 75 euroa lisätynä postituskuluilla.

Tilauksia voi tehdä Eero Kakkoselta

Muutokset ja lisäykset sukutietoihin

Sukutietoihin on todennäköisesti tullut muutoksia ja lisäyksiä viimeisen kymmenen vuoden aikana. Tapahtuneet muutokset ja lisätiedot voi lähettää osoitteeseen:

Jouni Kakkonen

Läntinen Pitkäkatu 20 C 40, 20100 Turku

jouni.ju.kakkonen@luukku.com

puh. 040 5670407

Muutokset jäsenrekisteriin

Muistathan ilmoittaa mahdolliset osoite- yms. muutokset

Leena Kakkoselle

Hirvirinne 2 A 2, 40520 Jyväskylä

leenam.kakkonen@elisnet.fi

puh. 050 3728622

Kuoppakorotuksia ja palkka luontaisetuina?

Rouva Fanny Lehtihaaran (os. Kakkonen, 1896-1991), (taulu 478) Heikki-isän (taulu 477) isä Mikko Kakkonen (taulu 475) sai vuonna 1856 Suomen Talousseuran hopeisen kunniamerkin pitkäaikaisesta ja uskollisesta palveluksesta saman isännän palveluksessa.

Kyse oli soljesta, jota saattoi pitää takin kauluskäännteessä vihreän nauhan päällä. Talousseura myönsi tunnustuksen kokouksessaan 29.5.1856.

Iso Kakkonen-sukukirjassa (s. 465) voi havaita kuvan Tohmajärven pitäjänkokouspöytäkirjasta. ”Mikko Kakkonen on käyttäytynyt yleisesti elämässään kunnollisesti, säädyllisesti ja raittiisti”, todetaan 27.8.1854 päivätyssä otteessa.

Fanny Lehtihaaran isoisä Mikko Ollinpoika Kakkonen asui Kutsun eli Kutsunvaaran kylässä. Hän palveli talossa numero 11 asunutta isäntä, lautamies, Pentti Hukan isää 20 vuotta. Palkintoa Mikolle haki Pentti Hukka.

Vasta Fanny Lehtihaaran isä muutti Värtsilään. Mikko Kakkosen hautakivi sijainnee käsityskantani mukaan Tohmajärven kirkkomailla.

Wanhaa sananlaskua mukaillen: ”Sitä kuusta kuuleminen, jonka juurella asunto.” Nykyihminen miettinee, paljonko palkkaa Heikki, Mikko ja Mikko Ollinpoika Kakkonen saivat ja missä muodossa korvaus työstä tuli? Uskollinen ja hyvä työ kaiketi tiesi jotain ”bonuksia”? Jos ei aina ”riihikuivaa”, niin sosiaalisenä palkintona arvoa. Hyvästä ja uskollisesta ei ehkä haluttu luopua, siitä kaiketi Suomen Talousseuran kunniamerkin kieli.

Palvelijattarien eli kotiapulaisten asema, vapaus ja tulolähde oli 1900-luvun alussa ajankohtainen. Siitä polemisoiitiin jopa Päivälehdessä.

Polttopisteessä palkka ja työaika

Tilastokeskuksen mukaan 1800-1900 vaihteessa

useat palvelijatarneitokaiset saivat palkkaa 8-10 markkaa, vuodessa 96-120 markkaa.

Jos palvelijattarien palkkaa vertasi pankkineidin, rautatiellä, sähkölennätinlaitoksessa tai postissa työskenteleviin neitosiin, asetelma ei näyttänyt hyvältä.

Vuosisadan alussa palvelijattaret halusivat parempia työoloja ja -ehtoja. Alimmaksi palkaksi palvelijattaret esittivät 12 markkaa kuukaudessa.

Suomessa sekä Helsingin Emäntäyhdistys että Suomen Naisliitto vastustivat alimman palkan ja ylimmän työajan määräämistä.

Rouvien järjestöt ja palvelijattaret olivat täten riitaisessa tilanteessa 1900-luvun alun autonomisessa Suomessa. Erityisen tukala tilanne vallitsi Helsingissä.

Palvelijattaret olivat anoneet, että pisin työpäivä määrättäisiin 10-tuntiseksi eikä se saisi alkaa ennen kello kuutta aamulla. Edelleen: Ilman ”ylimaksua” työpäivä ei saisi jatkua kello 21:n jälkeen illalla. Puolet sunnuntaista pitäisi saada vapaaksi. Myös yksi arki-ilta viikolla kello 19:n jälkeen illalla olisi suotavaa saada pitää vapaata.

Koska 1920- ja 1930-luvuilta ei ole helppo löytää tarkkoja tietoja henkilöiden keskimääräisistä kuukausiansioista, perimätieto ja kotiarkistot voivat avata asiaa.

Vuoden 1939 syksyllä Stalinin Neuvostoliitto ja Hitlerin Saksa olivat liittossa. Neuvostoliitto hyökkäsi Suomeen tämän liittosopimuksen salaisen lisäpöytäkirjan perusteella. Suomi päätyi sotaan Saksan rinnalle Neuvostoliittoa vastaan vuoden 1941 kesäkuussa. Tämä oli monivaiheinen prosessi, johon liittyi Neuvostoliiton harjoittama painostus Suomea vastaan. Toisaalta siihen liittyi Suomen ja Ruotsin yritys muodostaa puolustusliitto. Neuvostoliitto – ja lopulta myös Saksa estivät yrityksen.

Kuukaudessa saattoi 1940-luvulla ansaita keskimäärin 26 euroa (vuonna 1948) ja 28 euroa (vuonna 1949).

Ansiotyö kodin piirissä puhutti 1950-luvulla. Eräissä muissa maissa oli tämänsuuntaisista työmuodoista saatu myönteisiä kokemuksia. Toisaalta kyse oli itsenäiseen yritteliäisyyteen perustuvasta käsiteollisuustyöstä, toisaalta teollisuus- ja liikelaitoksille kotona tehtävästä osatyöstä. Tämä viritti toiveita erityisesti maaseudun äitien ansiotason kohentamiseksi.

Kuukausiansiot kasvoivat 1950-luvulla keskimäärin seuraavasti: Vuonna 1952 (48 euroa), 1955 (53 euroa) ja 1958 (66 euroa).

1960-luvulla vaativat valtion virkamiehet. Kun valtion tilintarkastajat luovuttivat eduskunnassa lausuntonsa vuonna 1967, polttopisteessä oli uutiskuvissa asiantuntijan ominaisuudessa ylitarkastaja Veikko Manninen.

Valtion virkamiesliiton vuoden 1967 toimintakertomuksessa apulaisosastopäällikkö Veikko Manninen mainitaan yhtenä liiton ansiomerkillä palkituista, toimintaan aktiivisesti osallistuneista.

Virkamiehet vaativat muun muassa kolmen prosenttiyksikön kuoppakorotusta ja tunnin lounastaukoa. Kokolailla uutiskansaa liikautti rajajääkäreiden asema.

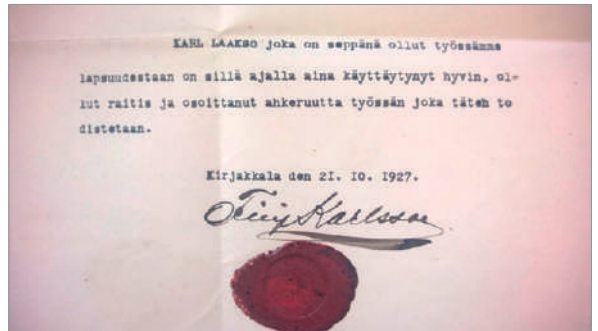
Rajajääkärit olivat näet saaneet osan palkastaan luonutaisetuina, mutta jatkossa he saivat vain rahapalkkaa, sillä sisäasiainministeriössä siirryttiin vuoden 1968 alusta tietokoneilla tapahtuvaan palkanlaskentaan.

Tultaessa 1960-1970-luvulle kansalainen ansaitsi Suomessa noin 112 euroa (1965), 169 euroa (1970) ja 358 euroa (1975).

Sitten 1980-1990-luvuilla syntyy jo selvä hajurako ja ansioyhteenveto näyttää tältä: vuonna 1985 (973 euroa), vuonna 1990 (1 458 euroa) ja vuonna 1995 (1 717 euroa).

Aino Lundmark, Wäinö Lehtihaara ja Fanny Lehtihaara.

Fanny Lehtihaaran vävyn Arno E. Laakson isän Karl Rufus Laakson työtodistus vuodelta 1927.

Tilastokeskuksen mukaan koko talouden palkkasumma oli kuluvan vuoden maaliskuukuussa 4,3 prosenttia suurempi kuin vastaavana ajanjaksona vuotta aiemmin.

Postmodernin ajan kansalainen jää pohtimaan, miksi julkisen sektorin helmi-toukokuun ”osavuosikatsaus-ta” ei ole saatavilla? Tulosprisma nimittäin tunnetaan.

Valtiokonttori palvelee, mutta onko se oikea taho neuvomaan, miten ansioyhteenveto lasketaan?

Sukutapaaminen Saarilassa

Vähän Värtsilästä

Taannoin minua pyydettiin kirjoittamaan tarinaa Värtsilästä, koska monen sukuseuramme jäsenen juuret ovat siellä. Pyyntö on jonkin verran haasteellinen sillä olen siellä käynyt itse vain pari kertaa, vaikka isäni onkin sieltä lähtöisin. Niinpä tästä jutusta näyttää tulevan katsaus historiaan ja vain muutamalla sanalla pystyn kertomaan elosta ja olosta ennen talvisotaa.

Isäni svusta olen kirjoittanut Pikku Kakkosen numeroissa 6 ja 7, sekä sukukirjassamme valokuvien kera. Niihin kynäilyihin ei minulla ole mitään liisättävää.

Eero Kakkonen on saman lehden numerossa 9 kirjannut muistojaan Uudesta Värtsilästä. Toivon, että tämä tekstini innostaa joitakuita toisia täydentämään ja kertomaan jokapäiväisestä värtsiläläisestä elosta.

Järvimalmista

Ilman rautaa ei ole Värtsilää, joten aloitetaanpa siitä

Limoniitti on yleisnimitys vesipitoisille rautaoksidisaostumille, joita tavataan järvien ja soiden pohjassa, joissa ja lähteiden reunoilla.

Järvimalmi on järvien pohjasta löytyvää rautaoksidipitoista hiekkaa, jonka rautapitoisuus on noin 20–47 %. Järvimalmia esiintyy Suomessa pääasiassa sisämaan järviolueilla. Sitä on hiekkapohjaisissa järvissä rantojen läheisyydessä 1–5 m:n syvyydessä 20–200 cm:n paksuisina kerroksina.

Suomalmi kerrostuu soihin pintaturpeen alle. Kun pinta kääritään auki, sen alapuolelta saadaan esiin ruosteisen tummanruskeat kerrokset, usein kiiltäviä malmikokkareita, Suomalmi käsitellään samalla tavalla kuin järvimalmi.

Järvimalmiruukkeja olivat muun muassa Juankosken rautaruukki, Salahmin rautaruukki, Jyrkkä-kosken rautaruukki, Haapakosken rautaruukki, Huuto-

kosken rautaruukki ja Sourun rautaruukki.

Myös Ilomantsin Möhkössä toimi järvimalmia käyttävä rautaruukki vuodesta 1849 vuoteen 1907. Takkirauta myytiin joko suoraan Pietarin markkinoille tai vietiin Värtsilään saman yhtiön toiselle ruukille melotettavaksi.

Suomalaisten rautaruukkien masuunit käyttivät järvimalmia pitkälle 1800-luvun lopulle, kunnes rautakaivosten rautamalmi syrjäytti sen raudan raaka-aineena. Näin myös Värtsilässä.

Möhköstä sananen

Ruukin perustamisluvan sai vuonna 1838 ilomantsilainen Carl G. Nygren ja tehtaan rakennutti kylän läpi virtaavan Möhkönkosken rannalle vuosina 1847–1849 pietarilainen Adolf von Rauch. Ruukin osti vuonna 1851 kiteeläinen teollisuusmies, Värtsilän rautaruukin omistaja Nils Ludvig Arppe.

Möhkön rautaruukin toiminta päättyi vuonna 1907 ja W. Gutzeit & Co osti tehtaan ja metsät. Alueella toimi 1960-luvulle saakka ruukille kuulunut saha ja sen yhteyteen 1910-luvulla perustetut höyläämö, mylly ja sähkölaitos.

Muutama Värtsilän patruuna

Nils Ludvig Arppe (19.12 1803 Kitee, Suoparsaari – 9.12. 1861 Värtsilä) oli suomalainen teollisuusmies, joka omisti mm. Värtsilän, Utran ja Puhoksen sahat sekä Värtsilän ja Möhkön rautaruukit ja Ila-jankosken ja Käenkosken harkkohytit Pohjois-Karjalassa. Arppe tunnetaan myös Läskelän paperitehtaan perustajana.

Vuonna 1833 Arppe rakennutti Kiteen Puhoksessa Ilmarisen, Suomen ensimmäisen höyrylaivan, joka hinasi puutavaroitjia Saimaan vesistöissä. Arppe myös raivautti vesireittejä, jotta uitto sujuisi helpommin. Wärtsilä Oyj:n juuret ovat Värtsilään vuonna 1834 perustetussa sahaus, jonka Arppe osti vuonna 1836.

Wilhelm Wahlfors, "Vauhti-Ville"

Vuonna 1850 Arppe sai senaatilta luvan perustaa kaksi masuunia järvi- ja suomalmiin sulattamista varten. Juvanjoen rannalle nousi 1852 metallitehdas.

Arppe muutti perheineen Värtsilään 1857. Vuonna 1859 hän rakennutti Värtsilään Tohmajärven pitäjän ensimmäisen kansakoulun.

Vuosina 1859-1861 tehtaaseen rakennettiin putlaus- ja valssilaitokset. Tehtaasta tuli alallaan Suomen suurin, ja metallintuotanto oli aikansa uusimpien saavutusten tasolla.

1870 metallitehtaassa työskenteli 122 ihmistä.

1885 rakennettiin Siemens-Martin-uuni, joka ai-noana maailmassa sulatti rautaa järvimalmista. Se tuotti 7,5 t raakarautaa vuorokaudessa.

Nils Arppen kuoltua 1861 Värtsilän ruukki ja saha jatkoivat hänen perillistensä johdolla, ja he perustivat tätä varten osakeyhtiön. Tästä yhtiöstä muodostettiin vuonna 1907 Oy Wärtsilä Ab.

1920-luvun alkupuolella tehdas oli konkurssin partaalla. Toimitusjohtajaksi tuli diplomi-insinööri

Wilhelm Wahlfors.

Hän suostutteli työväestön tilapäiseen 25 %:n palkan alennukseen v. 1931. Yhtiö pelastui ja vietti 12.4.1934 tasavallan presidentti Pehr Evind Svinhufvudin läsnä ollessa 100-vuotisjuhlaa.

Ruukin toiminta jatkui vuoteen 1939 saakka ja päättyi kun ruukki jäi talvisodan jälkeen Neuvostoliitolle luovutetulle alueelle. Raudansulatuksessa käytettyä sähköä tuottaneet Saarion ja Vääräkosken voimalaitokset jäivät Suomen puolelle.

Värtsilän ruukin toimintaa jatkoi välirauhan aikana Suomen puolelle Tohmajärven Uusi-Värtsilän kylään vuonna 1940 rakennettu rautasulatto, joka oli vuoteen 1968 saakka Wärtsilä Oy:n omistuksessa. Valimotoiminta jatkui tämän jälkeen vielä eri yrittäjien johdolla vuoteen 1984 saakka.

Värtsilällä on ollut kaksi todellista patruunaa: Nils Ludvig Arppe ja Wilhelm Wahlfors. Heidän ansionsa Värtsilässä ovat huomattavat.

Värtsilä

Värtsilä oli Pohjois-Karjalassa sijainnut Suomen kunta. Se liitettiin Tohmajärven kuntaan vuonna 2005, jota ennen asukkaita oli 663 ja pinta-ala 143,81 km². Yhteiseksi kunnanvaakunaksi valittiin Värtsilän vaakuna. Vaakunassa hopeisella pohjalla musta alasin ja punaiset liekit symboloivat Värtsilän rautateollisuutta.

Värtsilän historiasta hivenen

Jo 1. vuosituhannella eKr. Jänisjoen rannalla oli muinainen asuinpaikka, jonka jäljet löysi 1935 tunnettu suomalainen arkeologi Sakari Pälsi. Ajanlaskumme ensimmäisellä vuosituhannella Värtsilän alueella asui karjalaisia.

Novgorodin kasvanut vaikutus johti v. 1227 karjalaisten kääntymiseen kreikkalaiskatoliseen uskoon ja lopulta karjalaisten asuttamien alueiden liittämiseen Novgorodin valtakuntaan.

Varhaisin kirjallinen maininta Värtsilästä sisältyy vuosien 1499-1500 verokirjaan. Värtsilässä oli silloin kolme taloa ja se kuului Novgorodin Vatjan viidenneksen Serdobolin ortodoksisen pogostaan. Vuonna 1617 solmitun Stolbovan rauhan tulok-

sena pitäjä liitettiin Ruotsiin. Venäjälle paenneen ortodoksisen väestön tilalle tuli luterilaisia pääasiassa Savosta. Samanlainen oli tapahtumain kulku Laatokan Karjalassakin. Värtsilän kylä kuului vuonna 1651 perustettuun Tohmajärven pitäjään.

Pohjansodan päätyttyä 1721 Uudenkaupungin rauhassa Ruotsi luovutti Venäjälle Laatokan Karjalan. Värtsilästä tuli rajakylä niin että osa kyläläisten maista jäi Venäjän puolelle ja sai kiusakseen ns. lahjoitusmaajärjestelmän.

Ensimmäinen yritys käynnistää Värtsilässä teollinen toiminta on vuodelta 1780, kun kruununvouti Gabriel Wallenius sai 14-vuotiaan poikansa nimissä luvan rakentaa sahan. Sahan tukkipuomi ja pato jouduttiin kuitenkin purkamaan jo 1784, koska ne estivät tukinuiton.

Vuonna 1894 Värtsilän kautta rakennettiin 133 km pitkä rataosuus Sortavala-Joensuu. Seuraavana vuonna, 1895, rakennettiin 4 km:n pituinen raide Värtsilän asemalta metallitehtaalle. 1900 Värtsilässä oli 1 069 asukasta.

Itsenäinen seurakunta

Värtsilän seurakunta oli v. 1865 muodostettu tehdasseurakunta, jolla vuodesta 1867 on ollut oma kirkko ja pappi tai saarnaaja. Vuonna 1904 määrättiin tehdasseurakunta lisätynä muutamilla naapurikylillä emäseurakunnasta eroamaan omaksi kirkkoherrakunnaksi, mikä viimeksi mainittuihin osiin nähden astui voimaan vuonna 1909.

Värtsilän ensimmäiseksi papiksi, tehtaansaarnaajaksi, tuli Johannes Sahlman, Hänen jälkeensä tehtaansaarnaajana ja sittemmin Värtsilän ensimmäisenä kirkkoherrana oli Julius Karsten. Hän toimi värtsiläläisten pappina 60 vuotta.

Vuoden 2003 alussa Värtsilän ja Tohmajärven seurakunnat yhdistyivät.

Itsenäinen kunta

Syyskuussa 1919 tehtiin päätös Värtsilän eroamisesta Tohmajärvestä itsenäiseksi kunnaksi Vuoden 1920 alusta. Vasta perustetun kunnan asukasluku oli 4 691. Vuonna 1921 valtioneuvosto määräsi Värtsilän taa-javäkiseksi yhdyskunnaksi. Tasavallan presidentti

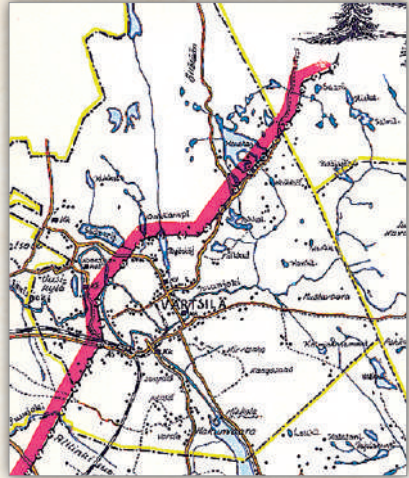
K. J. Ståhlberg vieraili uudessa kunnassa.

Vuonna 1931 rakennettiin kunnantalo. Yhteiskoulusta tuli valtion keskikoulu.

Vuonna 1939 Värtsilän kunnassa oli 6 500 asukasta, joista 1 000 oli tehtaan palveluksessa.

Ennen talvisotaa Värtsilässä oli yhdeksän Blackburn Ripon -vesilentokonetta. Ilmojen kylmetessä koneiden kellukkeet vaihdettiin suksiin. Neuvostoliittolaiset koneet pommittivat Värtsilää usein, siksi 24.12.1939 sinne siirrettiin Fokker-laivue.

Moskovan rauhansopimuksen myötä kaksi kolmas-

osaa Värtsilän kunnasta luovutettiin Neuvostoliitolle. Raja vedettiin niin, että metallitehdas, rautatieasema ja suuri osa taajamaa jäivät Neuvostoliiton puolelle.

Jatkosodan sotatoimet Värtsilän tienoilla alkoivat 10.7.1941. Sotatoimien ensimmäisen päivän loppuun mennessä neuvostojoukot olivat jättäneet Värtsilän.

Välirauhasopimus määräsi 19.9.1944, että Värtsilä luovutettiin uudelleen Neuvostoliitolle. Väestön evakuointi piti suorittaa viikossa. Siinä puuhassa tiettävästi olin minäkin mukana, äidin matkassa. Neuvostohallinnossa tehdas annettiin Teollisuusrakentamisen Päävankileirihallinnon haltuun. Tuotannon pikaisen uudistamisen nimissä 7.8.1946 tehtaalle järjestettiin pakkotyöleiri. Tehtaan toiminta alkoi uudelleen 14.2.1947. Rautasullattamalla ja

piikkilangan tuotannossa toimi 2300 vankia. Pakkotyöleiri lakkautettiin 29.4.1953.

Oheisessa näkyy Värtsilän kylän yksinkertainen rakenne, ”asemakaava”. Yksi tie, minkä varrelle koko asutus on ryhmittynyt kuten ruukin rakennukset. Ruukin, tehtaan, rakennukset sijaitsivat vasemmassa reunassa tuon suuntanuolen tienoilla (Värtsilä-sanalla alapuolella). Oikeassa reunassa on ymmärtääkseni Ryösiöjärvi, joka on tänään kas-

vamassa umpeen. Osa järvestä kuuluu Suomelle tänäkin päivänä. Isäni koti sijaitsi muutaman sata metriä Ryösiönjokea myötävirtaan.

Luonnollisesti asutusta oli muuallakin, tuosta kartasta puuttuu esim. koko asemanseutu.

Lähteinä kirjoitelmaani olen käyttänyt ainakin alla olevia – ja ne sopivat myös lisälukemiseksi.

Painetut teokset

Vireä Vanha Värtsilä, Värtsiläläisten Seura, toim. Unto Martikainen, Joensuu 2012

Muistojen Värtsilä ibid., Joensuu 2009

Värtsilä ibid, kirj. T.I. Kansanen, 1981

Karjalaisen koulun taival, Laila Halonen, Joensuu 1982

Verkkojulkaisut

<https://mohkonruukki.fi/mohkon-historia>

http://heninen.net/vartsila/historia_f.htm

Palkkatyöläinen 7/2005

Värtsi.net: Pikakurssi-Värtsilän-historiasta

Suomen sukututkimusseura, Seurakunnat

Kotikarjala-lehti: Evakkotarinoita Värtsilästä, 2019

Wikipedia: Asiasanat a) Järvimalmi, b) Möhkön rautaruukki, c) Nils Ludvig Arppe,

d) Värtsilän kunta, e) Värtsilän ruukki.

SA-kuvat

Erkki Kakkonen

Porvoo

Kakkosten sukuyhdistys

Hallitus

Eero Kakkonen, puheenjohtaja

Hirvirinne 2 A 2, 40520 Jyväskylä
puhelin 0400 679328, eero.kakkonen@elisanet.fi

Kyösti Kakkonen

Mulonniementie 190, 80330 Reijola
kyosti.kakkonen@k2.fi

Eila Hyvärinen

Hepomäentie 10, 80140 Joensuu
puhelin 040 7276745, hyvaeila@gmail.com

Jouni Kakkonen

Läntinen Pitkäkatu 20 C 40, 20100 Turku
puhelin 040 5670407, jouni.ju.kakkonen@luukku.com

Raija Vassinen

Lähdetie 1, 40530 Jyväskylä
puhelin 050 5936220, raija.vassinen@gmail.com

Eero Autere

Aittarivi 6 as 7, 01660 Vantaa
puhelin 040 5383158, eero.autere@elisanet.fi

Tea Vänskä

Koulukatu 45 A as 12, 80100 Joensuu
puhelin 050 4952816, vanskatea@gmail.com

Hallituksen sihteeri ja jäsenrekisteri

Leena Kakkonen

Hirvirinne 2 A 2, 40520 Jyväskylä
puhelin 050 3728622
leenam.kakkonen@elisanet.fi

PikkuKakkosen toimitus

Eero Kakkonen

Hirvirinne 2 A 2, 40520 Jyväskylä
eero.kakkonen@elisanet.fi

Sukututkimus

Jouni Kakkonen

Läntinen Pitkäkatu 20 C 40, 20100 Turku
jouni.ju.kakkonen@luukku.com

Sukuyhdistyksen jäsenmaksut

Aikuisjäsen 25 eur/v, lapsi (alle 18 v.) 10 eur/v
Pankkitili Nordea FI5610403500363472

